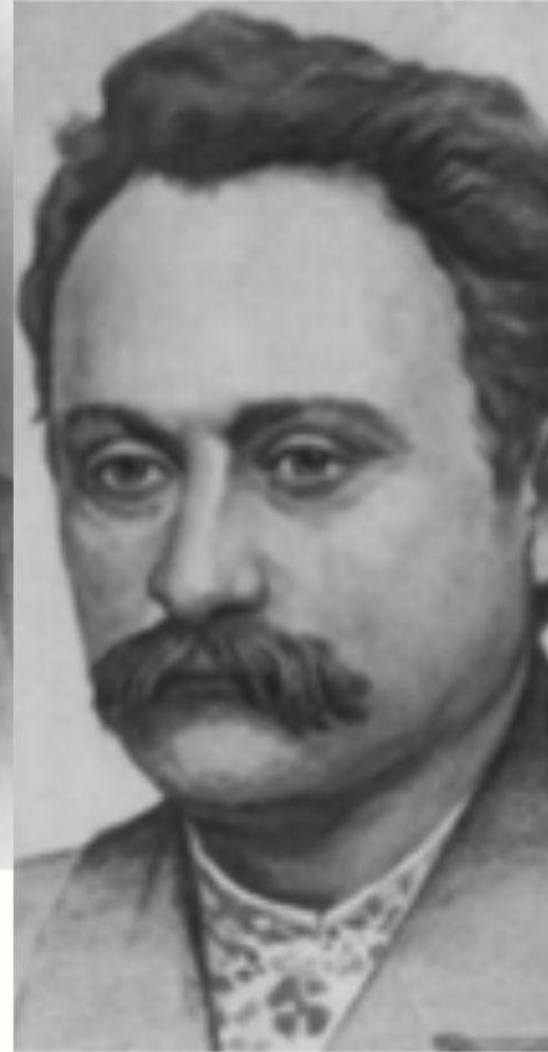

*Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.
Олександр Олесь, 1917*

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

З КУРСУ

«ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ УКРАЇНИ»

(11 КЛАС)

- ЧАСТИНА 1 -

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

**З КУРСУ
«ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ
УКРАЇНИ»
(11 КЛАС)**

- ЧАСТИНА 1 -

**Харків
2025**

Друкується за рішенням науково-методичної ради НМЦ ПТО у Харківській області від 23.12.2024, протокол №5.

Укладач: Римма ПЄНКІНА, викладачка історії ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

**РОБОЧИЙ ЗОШИТ З КУРСУ «ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ УКРАЇНИ» (11 КЛАС).
ЧАСТИНА 1.** – Харків: НМЦ ПТО у Харківській області, 2025. – 56с.

Зошит укладено відповідно до чинної навчальної програми МОНУ. У ньому враховані сучасні методичні підходи до викладання предметів суспільно-гуманітарного напрямку, його доцільно використовувати при підготовці до НМТ з історії України (різні завдання підібрані в тестовому вигляді). До представлених тем уроків створений словник, підібрані портрети історичних діячів, необхідна інформація для більшого розуміння ролі особистості в історії.

У зошиті надаються поради для формування відповідей, поради для участі в дискусії, присутні поетичні хвилинки та аутотренінг, розроблені домашні завдання. В кінці зошита створена сторінка з портретами історичних діячів та датами їх життя.

Рецензенти:

Владлена ДРОБНА, методист НМЦ ПТО у Харківській області;

Ірина МУРАВЄЙНІКОВА, методист НМЦ ПТО у Харківській області.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
Урок 1.	ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ – КИРИЛО-МЕФОДІЇВЕЦЬ І ПЕРШИЙ КОНСЕРВАТОР.....	8
Урок 2.	ОЛЕКСАНДР БАРВІНСЬКИЙ – ГАЛИЦЬКИЙ СОБОРНИК І ПОЛІТИЧНИЙ УКРАЇНЕЦЬ.....	11
Урок 3.	ОЛЕКСАНДР КОНИСЬКИЙ – ПРОПАГАНДИСТ НАДДНІПРЯНСЬКОГО САМОСТІЙНИЦТВА І ТРАДИЦІОНАЛ.....	13
Урок 4.	ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ – ТВОРЕЦЬ ІСТОРІОСОФСЬКИХ ЗАСАД «НОВОЇ УКРАЇНИ».....	15
Урок 5.	МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ – СОЦІАЛІСТ І КОНСТИТУЦІАЛІСТ, РАДИКАЛІЗАТОР СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ.....	18
Урок 6.	ІВАН ФРАНКО – ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ МИСЛИТЕЛЬ І ПОСТУПОВЕЦЬ.....	20
Урок 7.	ЄВГЕН ЧИКАЛЕНКО – МЕЦЕНАТ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ. ГРОШІ І РЕВОЛЮЦІЯ.....	24
Урок 8.	МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ – ІДЕОЛОГ «НОВОЇ УКРАЇНИ»: НАУКА ДЛЯ ПОЛІТИКИ.....	26
Урок 9.	МИКОЛА ВАСИЛЕНКО – УКРАЇНЕЦЬ У КАДЕТАХ: ВІД РОСІЙСТВА ДО УКРАЇНСТВА.....	30
Урок 10.	ВОЛОДИМИР ВЕРНАДСЬКИЙ В ОРБІТІ РОСІЙСЬКОГО ВПЛИВУ: УКРАЇНА ЯК СКЛАДОВА ІМПЕРІЇ.....	32
Урок 11.	СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ – ЛІДЕР НАДДНІПРЯНСЬКОГО НАРОДНИЦТВА.....	35
Урок 12.	МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ – РОЗМЕЖОВУВАЧ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ.....	38
Урок 13.	В. ДОМАНИЦЬКИЙ – ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ І КООПЕРАТОР.....	41
Урок 14.	В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ – ЗАСНОВНИК ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ.....	43
Урок 15.	АНДРІЙ ЖУК – РУХІВЕЦЬ І ПЕРШИЙ ПОЛІТИЧНИЙ САМОСТІЙНИК.....	45
Урок 16.	СИМОН ПЕТЛЮРА – СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТ.....	47
Урок 17.	ДМИТРО ДОНЦОВ – ВИРАЗНИК НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ПРАГНЕНЬ.....	50

ВСТУП

Робочий зошит укладено відповідно до чинної навчальної програми Міністерства освіти і науки України з курсу за вибором «Визначні постаті України» (11 клас). У ньому враховані сучасні методичні підходи до викладання предметів суспільно-гуманітарного напрямку. Робочий зошит розрахований на групи, які вивчають спецкурс «Визначні постаті України», зошит доцільно використовувати при підготовці до НМТ з історії України. Завдання підібрані в тестовому вигляді у відповідності із завданнями ЗНО 2008-2014 рр. та НМТ з історії України.

Різні за формою завдання, які включають необхідність вибрати правильний варіант із декількох речень, встановити відповідність, хронологічну послідовність, доповнити схему, заповнити таблицю, закінчити речення, прокоментувати певне джерело, висловити власне судження, створити сенкан, історичний портрет та проаналізувати грошові купюри тощо, дозволяють зробити оцінювання не лише об'єктивним, але і цікавим, направити його на перевірку сформованості не лише знань, а й предметних компетентностей здобувачів освіти – хронологічної, просторової, інформаційної, мовленнєвої, логічної, аксіометричної.

До кожного уроку створений словник, підібрані портрети історичних діячів, необхідна інформація для більшого розуміння ролі особистості в історії. У зошиті даються поради для формування відповідей, поради для участі в дискусії, присутні поетичні хвилинки та аутотренінг, розроблені домашні завдання.

У кінці зошита створена сторінка з портретами історичних діячів та датами їх життя. Зошит може використовуватися для закріплення знань здобувачів освіти.

Актуальність і новизна робочого зошита полягає в тому, що він розрахований на групи, які вивчають курс «Визначні постаті України», а підручники з даного курсу відсутні, тому упорядкований зошит допоможе оволодіти здобувачам освіти знаннями, окрім того зошит допоможе їм підготуватися до НМТ з історії України.

Сьогодні Україна переживає складні часи. Українська держава та її громадяни стали безпосередніми учасниками у визначенні своєї долі. Поряд з відстоюванням своєї суверенності і територіальної цілісності важливим є патріотичне, громадянське виховання. Серед напрямків та заходів державної політики поряд з активними реформами у військовій та інших сферах ми бачимо відчайдушні спроби згуртувати суспільство, що супроводжуються пошуком національної ідентичності та створенням національної ідеології. Проблема патріотичного виховання сучасною молоді є дуже актуальною для формування цілісних особистостей та громадян.

Головною метою зошита є сприяння оволодінню, знаннями з історії України, формування патріотичної ідеї у молоді, повернення духовних цінностей українського народу.

ДОРОГІ ДРУЗИ!

Звертаюсь до Вас словами українського письменника Олександра Олеся.

**Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.**

**До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.**

**Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!**

(Олександр Олесь, 1917)

Вивчаючи курс «Визначні постаті України», ми перегорнемо чимало цікавих історичних сторінок, які відкриють нам світ подвигу та патріотизму нашого народу, подумки подорожуватимемо стежками минулої слави, насолоджуючись неповторним українським прагненням до свободи.

То ж відкриємо свої душі, бо сьогодні ми звертаємося до нашої спадщини, пов'язаної з ідеєю відродження історичної свідомості й національної гідності народу, до велетнів української національної культури, політичної думки.

Прослідкуємо світогляд та думки цих історичних постатей, їх вплив на розвиток історії України та державотворчі процеси.

Можливо комусь із вас їх досвід та ідеї допоможуть життєствердитись, знайти своє місце на землі, усвідомити власне «Я».

УРОК № 1

ТЕМА: ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ – КИРИЛО-МЕФОДІЇВЕЦЬ І ПЕРШИЙ КОНСЕРВАТОР.

«Я не поет і не історик – ні!
Я піонер з сокирою важкою:
Терен колючий в рідній стороні
Вирубую трудящою рукою».

П. Куліш.

Необхідна інформація.

Нація – політична спільність людей, витворена на етнокультурній основі, що має на меті захист своїх національних інтересів та самобутності.

Національна ідея – це доповнення культурних прав народу політичними, ідея відновлення власної держави для захисту господарських інтересів та культурної самобутності народу.

Опрацюй тести.

1. Народився Пантелеймон Куліш _____ в містечку _____ на _____ в сім'ї заможного землевласника, який претендував на дворянство і дочки козацького сотника. Грамоти П. Куліш навчився удома, від старшої сестри Лесі. Освіту продовжив у _____ гімназії. У _____ рр. навчається, як вільний слухач у _____ університеті, але його виключають з університету за походження з «податних сословий». Якийсь час Куліш учителював у Луцьку, Рівно, Києві. Продовжує фольклористичну діяльність, їздить по Україні, записує пісні, думи, вивчає народні звичаї. П. Куліш був учасником _____ товариства.

2. Установіть послідовність подій.

А Поява перших історичних повістей Пантелеймона Куліша

Б Рік написання історичного роману Чорна Рада

В Рік виходу етнографічних нарисів П. Куліша «Малорусские рассказы»

Г Арешт П. Куліша за участь у Кирило-Мефодіївському товаристві

Д Видання часопису «Основа»

3. Виберіть прізвища визначних діячів національно-культурного руху і керівників Кирило-Мефодіївського братства: Т. Шевченко, М. Савич, І. Франко, П. Куліш, О. Навроцький, Л. Українка, П. Маркович, О. Тулуб.

4. Виберіть ідеї, характерні для Кирило-Мефодіївського братства.

1 Україна – незалежна демократична держава

2 Федеративний союз слов'янських держав

3 Москва – центр слов'янського світу

4 Україна – конституційна монархія

5 Наявність власних збройних сил

- 6 Єдине регулярне військо, що захищає ідеї федерації
- 7 Обов'язкова військова повинність для чоловіків
- 8 Смертна кара і тілесні покарання для злочинців
- 9 Свобода віросповідання
- 10 Обов'язкова початкова освіта
- 11 Київ – центр федеративного союзу
- 12 Рівність усіх громадян

5. Установіть відповідність між діячами та їхніми уявами про першочергові завдання національного відродження.

1 П. Куліш 2 Т. Шевченко 3 М. Костомаров	А Захист національної самобутності Б Загальнолюдські цінності В Одночасне національне й соціальне визволення українського народу Г Відродження національної культури за рахунок зближення з простими людьми

6. У якому із уривку, взятому із історичного джерела, йдеться про П. Куліша?

А «Один із засновників Кирило-Мефодіївського братства. Професор Київського університету. Висував ідею єдності пригноблених слов'янських народів»

Б «Український поет, письменник, художник, графік, громадський діяч. Член Кирило-Мефодіївського братства. Виступав за скасування кріпацтва, відродження вільної України»

В «Український письменник, учений, педагог, громадський діяч, один із засновників Кирило-Мефодіївського братства. Підготував перший підручник з історії України для дітей старшого шкільного віку, автор «Граматики» (малоросійського букваря)»

Г «Український письменник, філолог»

Є «Фольклорист, закінчив Львівську духовну семінарію, один із засновників громадсько-культурного об'єднання «Руська трійця»»

Завдання! Дайте визначення поняттям.

Українське питання _____

«Кулішівка» _____

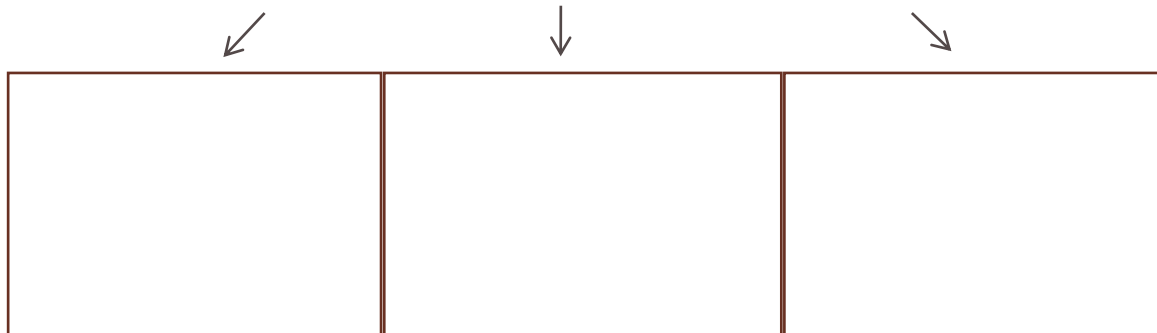

Завдання!

Складіть історичний портрет П. Куліша, використовуючи дієслова: працював, закликав, розробив, опублікував, захищав, входив.

Заповніть схему:

**ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКОГО
ТОВАРИСТВА**

Працюємо з джерелом.

У доповідній записці жандармського управління до Миколи I щодо наслідків розслідування діяльності Кирило-Мефодіївського товариства окремим пунктом містилася пропозиція зобов'язати царських адміністраторів в Україні «звернути увагу на тих, які особливо займаються малоросійськими старожитностями, історією й літературою, і старатися б припинити в цій галузі наук усіляке зловживання, але якомога найнепомітніше і найобережніше, без явних переслідувань і, наскільки можливо, не дратуючи уродженців Малоросії».

Поясніть, чому від часів розгрому Кирило-Мефодіївського братства й аж до ліквідації СРСР люди, які цікавились українською історією та літературою, потрапляли під пильний нагляд жандармів і спецслужб.

Домашнє завдання.

Визначте роль П. Куліша в українському національному русі.

УРОК № 2

ТЕМА: ОЛЕКСАНДР БАРВІНСЬКИЙ – ГАЛИЦЬКИЙ СОБОРНИК І ПОЛІТИЧНИЙ УКРАЇНЕЦЬ.

«...піднесення української орієнтації в Галичині стало результатом свідомих старань східноукраїнських патріотів, які мали на меті перенести сюди центр загальноукраїнської діяльності й перетворити цей край на П'ємонт України».

Я. Грицак.

Необхідна інформація.

Народовці – діячі культурницького, а згодом і політичного руху, що виник на початку 1860-х рр. серед української інтелігенції Галичини на противагу москвофільству. Наприкінці XIX ст. рух народовців став домінуючим у Галичині.

Москвофіли – діячі культурницького, а згодом і політичного руху, що був поширений на західноукраїнських землях у другій половині XIX – у першій половині XX ст. Мета руху – приєднання західноукраїнських земель до Росії. Відіграли позитивну роль у відстоюванні інтересів українського населення у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії.

«Український П'ємонт» – таку оцінку дав В. Антонович ролі Галичини в українському русі наприкінці XIX – початку XX ст., порівнюючи з роллю Королівства П'ємонт в об'єднанні Італії.

Сейм – назва польського та австрійського парламентів.

Консерватизм – приналежність до всього незмінного, що призводить до відстоювання всього застарілого, віджитого.

Завдання! Дайте визначення поняттям.

Політика «нова ера» _____

Русифікація _____

Опрацюйте тести.

1. Заповніть пропуски в тексті.

Олександр Барвінський, псевдонім Австрієць, народився _____ в селі Шляхтинцях на _____ в родині священика. 1857-1865р. навчався у Тернопільській гімназії. Вищу освіту здобув у _____ університеті. Заснував християнсько-демократичний рух на українських землях. У _____ р. він очолив першу українську християнсько-демократичну політичну організацію _____ – _____ Союз.

Олександр Барвінський разом із _____ Андрієм Шептицьким розвинув основні принципи ідеології неголослівного християнства _____, _____, _____.

2. Визначте події, пов'язані з життям та творчістю О. Барвінського.

1890 р., 1886 р., 1901 р., 1911 р., 1903 р., 1891-1907 рр.

3. У 1892-1897 рр. Наукове товариство ім. Шевченка очолював:

- А Т. Шевченко
- Б О. Барвінський
- В П. Куліш
- Г П. Чубинський

4. Що зумовлювало посилення русофільських настроїв серед українства Східної Галичини в 1850-1869рр.?

- А Поширення діяльності Російської православної церкви на західноукраїнських землях
- Б Політика «нової ери» у польсько-австрійсько-українських відносинах
- В Придушення російськими військами угорської революції 1848-1849 рр.
- Г Скасування кріпацтва в Наддніпрянській Україні

5. Які заходи стали результатами «нової ери» в українсько-польських відносинах?

- 1 Відкриття кафедри історії України у Львівському університеті
- 2 Відкриття Львівського університету
- 3 Відкриття товариства «Дністер»
- 4 Відкриття товариства «Просвіта»
- 5 Відкриття чотирикласних шкіл з українською мовою викладання і учительської семінарії
- 6 Створення кооперативного товариства «Сільський господар»
- 7 Створення української більшості в Галицькому сеймі

6. Установіть послідовність подій.

- А «Нова ера» в українсько-польських відносинах
- Б Перші вибори до Галицького крайового Сейму
- В Заснування Руської ради
- Г Заснування Народної ради

Завдання!

Дайте розгорнуту відповідь на питання: Як ви гадаєте, українська національна ідея, яка виникла на поч. ХІХ ст., чи мала свій розвиток і раніше?

НАША ПОРАДА:

Свою відповідь побудуйте за схемою:

- 1) Я вважаю, що...
- 2) Тому, що...
- 3) Наприклад,.....
- 4) Отже,...

Домашнє завдання.

- а) Висловіть власне ставлення до «новоєрівської» політики народовців.
- б) Підготуйте повідомлення на тему «Народовець Олександр Барвінський».

УРОК № 3

ТЕМА: ОЛЕКСАНДР КОНИСЬКИЙ – ПРОПАГАНДИСТ НАДДНІПРЯНСЬКОГО САМОСТІЙНИЦТВА І ТРАДИЦІОНАЛ.

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

(З моменту створення текст неодноразово редагувався)

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,
В чистій любові до краю,
Ти нас, Боже, зрости.

Молимося, Боже єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки-щедроти
Ти на люд наш зверни.

Дай йому волю, дай йому
долю,
Дай доброго світу,
Щастя дай, Боже, народу

Необхідна інформація.

Соціалізм – лад, який, за вченням соціалістів, мав прийти на зміну капіталізму та ґрунтуватися на спільній власності на засоби виробництва та владі трудящих.

Самостійники – прихильники негайного в умовах революційних подій 1817 р. проголошення незалежності України; члени Української народної партії (Української партії соціалістів самостійників).

Опрацюйте тести.

1. Вставте в тексті пропущені слова:

Народився Олександр Якович Кониський _____ на хуторі Переходівці Борзенського повіту на _____ в родині _____. Грамоту пізнав за допомогою матері та діда. Працюючи у Полтаві організував _____, _____. Брав участь у роботі _____ громади. Як член Київської міської ради домагався введення в школах _____. Ще на початку 60- х рр. О. Кониський налагодив зв'язок з учасниками національно-визвольного руху в _____. Працював у газеті _____. Був одним із ініціаторів заснування у Львові Літературного товариства імені _____. Вів активну публіцистичну діяльність у Галичині, зокрема, тривалий час матеріально й інтелектуально підтримував літературно-науковий і політичний часопис «Правда», який відіграв значну роль у формуванні української національної свідомості.

2. Відкриття кафедри української історії у Львівському університеті стало наслідком:

- А Реформ Марії Терезії та Йосифа II
- Б Революції 1848-1849 рр.
- В Політики «нової ери»
- Г Революції 1905-1907 рр.

3. Який регіон України так характеризує М. Грушевський?

«В останнє десятиріччя XIX ст., незважаючи на власні досить важкі умови національного і економічного існування, стає центром українського руху і щодо українських земель Росії відіграє роль культурного арсеналу, де створювалися і вдосконалювалися засоби національного культурного та політико-громадського відродження українського народу».

А Північну Буковину

В Східну Галичину

Б Правобережну Україну

Г Лівобережну Україну

Завдання! Дайте визначення поняттю.

Революційний соціалізм _____

Поетична хвилинка!

Перегляд відеоматеріалу О. Кониський «Молитва»

https://www.youtube.com/watch?v=9ICZ_LCkKDY

Обговорення пісні про Україну.

- Скажіть, будь-ласка, як ви гадаєте, чому цей твір був заборонений навіть в часи СРСР?

- Чи має він актуальність у наш час? Думку аргументуйте.

- Через що Україна страждає і терпить всілякі страждання?

- Які думки у вас з'явилися під час прослуховування даного твору?

Наша порада!

Для ефективної участі в дискусії постарайся:

1. Чітко аргументувати свою позицію (я вважаю, що, тому що.....)

2. Висловлювати всі існуючі зауваження щодо позиції інших учасників

3. Навести докази або важливі факти для аргументації

4. Виявити протиріччя в позиції інших учасників та учасниць дискусії

5. Доповнити висловлювання інших членів групи

Домашнє завдання.

Підготуйте повідомлення на тему:

а) «В. Антонович – визначний український історик і громадський діяч».

б) Складіть історичний портрет Кониського.

УРОК №4

ТЕМА: ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ – ТВОРЕЦЬ ІСТОРІОСОФСЬКИХ ЗАСАД «НОВОЇ УКРАЇНИ».

«Я повернувся до народності моїх предків
І працюю на користь свого народу.
І сподіваюся, що працею і любов'ю
заслужу коли-небудь, що українці
визнають мене сином власного народу,
бо я готовий все розділити з ним».

В.Антонович.

Необхідна інформація.

- В. Антонович – історик, археолог, археограф, етнограф, нумізмат та громадсько-політичний діяч.
 - Створив Київську школу істориків, що підготувала засади для розвитку сучасної української історичної науки.
 - Був одним із ідеологів українського громадівського руху та засновників і лідерів Київської Старої громади.
 - Був одним із засновників та головою Історичного товариства Нестора-літописця.
 - Протягом 1864-1880 рр. був головним редактором Тимчасової комісії для розгляду давніх актів. Зібрав, відреагував та видав дев'ять томів «Архива Юго-Западной России», що стосуються історії Правобережної України ХУІ-ХУІІІ ст.
 - До початку проведення В. Антоновичем археологічних студій української археології як науки не існувало.
 - Брав активну участь у роботі Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.
 - Став одним із ініціаторів заснування першого в Україні історичного журналу «Киевская старина» (1882).
 - В. Антонович уважав, що соціальне життя народу формується згідно з провідною ідеєю цього народу, а також відповідно до рівня його самосвідомості, культури, освіти, ніколи не обстоював національну винятковість, високо підносив роль культури в історії народу.
 - Політичну роботу без культурних підстав уважав марною справою. Усі нещастя України В. Антонович убачав у «малій культурності українського суспільства, в браку української інтелігенції, культурного і політичного виховання».
 - В. Антонович був одним із ідеологів «європейськості» українського народу як необхідної орієнтації подальшого розвитку України.
- Чи є актуальними в наш час погляди Антоновича щодо шляхів розвитку українського суспільства.

Завдання!

- Складіть історичний портрет В.Антоновича за допомогою наданої інформації.
- Визначте історичне значення діяльності В. Антоновича.

Необхідна інформація.

Громади – напівлегальні організації української інтелігенції культурницького й суспільно-політичного спрямування, що активно діяли в другій половині XIX ст.

Хлопомани – нечисленне відгалуження українського культурно-національного руху другої половини XIX ст., яке демонструвало бажання зблизитися з простими людьми.

Шовінізм – проповідь національної винятковості одних націй і цькування інших, розпалювання ворожнечі між народами.

Українофільство – дослівно «любов до українського». Уживалось імперськими політиками та російськими шовіністами в зневажливому розумінні.

Опрацюйте тести.

1. У якому місті було створено першу українську громаду, що започаткувала громадівський рух?

- А Петербурзі
- Б Києві

- В Харкові
- Г Полтаві

2. Таємне розпорядження міністра внутрішніх справ Російської імперії, що увійшло в історію під назвою «Валуєвський циркуляр», було видано:

- А 1856 р.
- Б 1863 р.

- В 1876 р.
- Г 1892 р.

3. Що стало одним із наслідків Валуєвського циркуляру 1863 р.?

- А Створення гуртка «хлопоманів»
- Б Закриття недільних шкіл і журналу «Основа»
- В Придушення польського повстання
- Г Розпуск Київської та інших громад

4. Про якого історичного діяча йдеться у наведеній характеристиці?

«У відповідь на звинувачення у зраді польських інтересів він опублікував на сторінках журналу «Основа» статтю під заголовком «Моя сповідь», у якій закликав шляхтичів-поляків, які живуть в Україні й хочуть бути чесними перед собою, повернутися до українського народу, якогось колись зреклися їхні предки».

- А М. Драгоманов
- Б М. Костомарова

- В В. Антоновича
- Г П. Чубинського

5. Чиї погляди відображено в уривку з документа?

«У майбутньому Слов'янському Союзі, у який ми віримо і на який сподіваємося, наша південна Русь повинна становити окрему державну цілість на всьому просторі, де народ говорить українською мовою зі збереженням єдності (із Росією), засновано не на згубній, мертвій централізації, але на власній свідомості рівноправності й своєї власної користі. Нехай же і росіяни, ні поляки не вважають своїми земель, заселених нашим народом».

- А народовців
- Б москвофілів

- В громадівців
- Г народників

6. Згуртував хлопоманів у Київську громаду:

А П. Куліш

Б В. Антонович

В М. Драгоманов

Г Є. Чикаленко

7. Установіть відповідність між назвами культурно-просвітницьких організацій, періодичних видань, програмних документів другої половини ХІХ ст. та прізвищами осіб, з якими пов'язані ці назви.

1 «Основа»

А М. Драгоманов

2 «Громада»

Б М. Костомаров, В. Білозерський, Куліш,
Т. Шевченко

3 «Кредо молодих українців»

В О. Барвінський

4 Наукове товариство імені

Г І. Липа, М. Байздренко, В. Боровик

Т. Шевченка

Д В. Антонович, М. Зібер, П. Чубинський

Завдання! виправте помилки у тексті:

Перша організація «Громада» виникла в Києві на початку 50-х рр.. ХІХ ст. До її складу входили Т. Шевченко, Л. Українка, М. Костомаров, М. Грушевський. Коштом українських підприємців Л. Бродського, М. Терещенка, М. Ханенка видавали твори українських та російських письменників, а з 1863 р. – журнал «Основа». У 70-90-х рр. до Київської Громади входили Д. Антонович, М. Рильський, П. Чубинський, М. Лисенко, Ф. Вовк та інші. Члени Громади вважали своїм завданням досягнення автономії України у складі Росії й поширення освіти. Вони брали участь у роботі недільних шкіл, збирали матеріали з етнографії та фольклору, селилися серед селян та проводили агітацію. Валуєвський циркуляр 1876 р. заборонив діяльність Громади і закриття її газету «Київські відомості». Частина громадівців на чолі з Д. Антоновичем емігрувала за кордон, де почала видавати журнал «Громада» (1878-1917). У 80-ті рр. Громадівці об'єдналися навколо журналу «Русалка Дністрова».

Домашнє завдання.

Напишіть твір-есе: «Хто вони ті люди, які спонукали до розвитку національну ідею протягом століть».

УРОК № 5

ТЕМА: МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ – СОЦІАЛІСТ І КОНСТИТУЦІАЛІСТ, РАДИКАЛІЗАТОР СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ.

«Освічені українці, як правило, трудяться для всіх, тільки не для України і її народу Вони повинні поклястися собі не кидати українську справу. Вони повинні усвідомити, що кожна людина, яка виїжджає з України, кожна копійка, що витрачається не для досягнення українських цілей, кожне слово, сказане не українською мовою, є марнуванням капіталу українського народу, а за даних обставин кожна втрата є безповоротною».

М. Драгоманов.

Запам'ятайте.

М. Драгоманов історик, фольклорист, філософ, літературознавець і публіцист, громадсько-політичний діяч. Він був переконаний, що потрібно ліквідувати приватну власність на землю та підприємства, передавши їх у власність сільських і робітничих громад. Отже, його «громадівський соціалізм» мав ґрунтуватися на колективній власності виробничих об'єднань – громад. Відносини українського народу з іншими народами М. Драгоманов розглядав з позиції федераліста. Він не виступав за відокремлення України від Росії, бо розумів, що сильна централізована Росія завжди обмежуватиме права особи.

Завдання! Дайте визначення поняттям

Соціалізм _____
«Український соціалізм» _____

Федерація _____

Робота з джерелом:

Опрацюйте текст.

– Правознавець Б. Кістяківський зазначав: «Як українець, Драгоманов з особливою силою усвідомив цінність особистої і суспільної свободи для українського і всього російського народу. Невтомній проповіді свободи особистості і суспільства, вимозі конституційних гарантій для неї він, перш за все, й присвятив свою літературно-політичну діяльність за кордоном».

Завдання:

Дайте оцінку соціалістичним поглядам М. Драгоманова.

І. Франко: «Драгоманов для нас є чимось більше, як заслуженим чоловіком. Ми в нім шукаємо друга, вчителя, провідника. Голос його був для нас заохотою, осторогою, вказівкою куди йти, голосом сумління. Вповні безкорисно не жалував праці, писання і навіть докорів, щоб наводити нас, лінивих, малоосвічених, вирослих у рабських традиціях нашого глухого кута, на кращі, ясніші шляхи європейської цивілізації. Можна сказати, що він за вуха тяг нас на той шлях».

Завдання:

Визначте вплив постаті М. Драгоманова та його ідей на формування

політичного світогляду української інтелігент кінця ХІХ ст.

Опрацюйте тести.

1. В. Антонович, М. Драгоманов, П. Чубинський були активними учасниками й лідерами:

А Громадівського руху

В Руху народовців

Б Руху декабристів

Г Кооперативного руху

2. Остаточний розрив М. Драгоманова з київськими українофілами стався у:

А 1875 р.

В 1887 р.

Б 1885 р.

Г 1891 р.

3. З ім'ям М. Драгоманова в Україні пов'язане:

А Поширення ідей соціалізму

В Поширення ідей консерватизму

Б Поширення ідей лібералізму

Г Створення організацій москвофілів

4. Установіть відповідність між поняттями та їхніми визначеннями.

1 Соціал-демократизм

2 Українське питання

3 Національна ідентичність

4 Нація

А Комплекс болючих проблем українського народу, зумовлений політикою Австрійської та Російської імперій щодо поступової асиміляції українців та поглинення їхніх етнічних територій

Б Переживання й усвідомлення своєї приналежності до національної спільноти

В Провідну роль у боротьбі за визволення країни, у тому числі й національне, пов'язували з історичною місією робітничого класу

Г Історична спільнота людей, сформована на основі спільності території, яку вони населяють, мови, особливостей культури і характеру, економічних зв'язків

Д Нація, яка сформована на основі кількох етносів

5. Установіть хронологічну послідовність подій.

А Початок українофільського етапу українського визвольного руху

Б Початок політичного етапу українського визвольного руху

В Початок громадівського руху в Україні

Г Початок академічного етапу українського визвольного руху

Домашнє завдання.

Складіть повідомлення на тему: «Політичні ідеї М. Драгоманова».

УРОК № 6

ТЕМА: ІВАН ФРАНКО – ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ МИСЛИТЕЛЬ І ПОСТУПОВЕЦЬ.

«...прочищую путь волі й правди сміло...»
І. Франко.

Необхідна інформація.

- І. Франко – поет, письменник, громадсько-політичний діяч.
- Автор близько 4 тис. літературних, публіцистичних та наукових творів .
- Був редактором і членом редакції численних журналів і газет («Друг», «Правда», «Діло», «Хлібороб»).
- Протягом 1878-1881 рр. входив до складу редакції першої в Галичині газети «Prasa» та організованого навколо неї польсько-українсько-єврейського соціалістичного комітету.
- У 1890 р. разом із М. Павликом, В. Будзиновським, Є.Левицьким заснував першу українську політичну партію Русько-українська радикальна партія (РУРП), став її першим головою та ідеологом.
- У 1899 р. вийшов із складу РУРП і приєднався до Української національно-демократичної партії.
- У 1904 р. припинив активну політичну діяльність.

Завдання! Дайте визначення поняттям.

Партія _____

Соціалізм _____

Необхідна інформація.

Радикали – представники політичної течії, що відокремилася від народовського руху і сповідувала соціалістичні ідеї. Заснували першу українську політичну партію в Галичині Русько-українську радикальну партію (1890 р.).

Політична партія – добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, які головною метою вважали участь у виробленні державної політики, формуванні органів влади та місцевого самоврядування та представництво у їхньому складі.

Опрацюйте тести.

1. У якому регіоні України сформувались перші українські політичні партії?

А Східній Галичині

В Закарпатті

Б Північній Буковині

Г Наддніпрянщині

2. Ініціаторами створення першої політичної партії в Галичині були:

- А Радикали
- Б Народовці

- В Москвофіли
- Г Русофіли

3. Що вплинуло на процес утворення українських політичних партій у Галичині наприкінці ХІХ ст.?

- А Політизація українського руху в Наддніпрянщині
- Б Європейські політичні ідеї та доктрини
- В Масова еміграція українців за океан
- Г Організаторська діяльність греко-католицької церкви

4. У якому році відбулась описана подія?

«Зваживши, що теперішні економічні, політичні та культурні потреби нашого простого народу й інтелігенції такі, що обидві наші старші партії – народовська і москвофільська не в змозі заспокоїти тих потреб, – ми, русько-українські радикали виступаємо отсе як нова партія...»

- А 1870 р.
- Б 1885 р.

- В 1890 р.
- Г 1895 р.

5. Який регіон України так характеризує М. Грушевський?

«В останнє десятиріччя ХІХ ст., не зважаючи на власні досить важкі умови національного і економічного існування, стає центром українського руху і щодо українських земель Росії відіграє роль культурного арсеналу, де створювалися і вдосконалювалися засоби національного культурного та політико-громадського відродження українського народу».

- А Північну Буковину
- Б Східну Галичину

- В Правобережну Україну
- Г Лівобережну Україну

6. Про якого історичного діяча йдеться?

«Письменник, учений, громадський і політичний діяч. У 1875р. закінчив Дрогобицьку гімназію, навчався у Львівському, Чернівецькому та Віденському університетах. Із 1894р. очолював філологічну секцію, а з 1898 р. також етнографічну комісію НТШ, редагував «Літературно-науковий вісник». Стояв біля витоків Української радикальної партії. Свої твори почав друкувати на початку 1870-х рр.. Залишив значну поетичну, прозову, публіцистичну спадщину».

- А Ю. Бачинського
- Б Ю. Романчука

- В І. Франка
- Г В. Стефаника

7. Установіть послідовність подій.

- А Створення у Львові товариства «Просвіта»
- Б Перетворення Літературного товариства ім. Т. Шевченка на наукове (НТШ)
- В Створення Русько-української радикальної партії
- Г Зародження москвофільської течії в суспільно-політичному русі Галичини

8. Установіть відповідність між датами і подіями та явищами.

- 1 1868 р.
- 2 Початок 70-х років XIX ст.
- 3 1891-1893 рр.
- 4 1899 р.

- А Діяльність таємної студентської організації «Братство тарасівців»
- Б Утворення української національно-демократичної партії (УНДП) та української соціал – демократичної партії (УСДП)
- В Відновлення громадівського руху
- Г Початок діяльності товариства «Просвіта»

Завдання!

- Розгляньте грошову купюру у 20 грн. і дайте відповідь на запитання.

1. Хто зображений на даній купюрі? Що ви знаєте про цю особу?
2. Яка будівля вміщена на звороті? Що вам відомо про її спорудження та історію?
3. Що вам відомо про час появи даної купюри? Дайте коротку характеристику цьому періоду.
4. Якби ви були причетні до карбування грошей, кого б ви зобразили на них? Обґрунтуйте .
5. Розшифруйте аббревіатури політичних партій кінця XIX ст.

РУРП _____

УНДП _____

УСДП _____

Поетична хвилинка!

Прочитайте вірш І. Франка «Гримить», дайте відповідь на запитання:

«Гримить! Благодатна пора наступає...»

Гримить! Благодатна пора наступає,
Природу розкішна дрозь пронімає,
Жде спрагла земля плодотворної зливи,
І вітер над нею гуляє бурхливий,
Із заходу темная хмара летить – гримить!
Гримить! Тайна дрозь пронімає народи, –
Мабуть, благодатная хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари – плідної будучини тіни,
Що людськість, мов красна весна, обновиць...
Гримить!

1880 р.

Питання:

- Настання якої благодатної пори передчував І. Франко?

- Чому саме в цей час з'являється дана поезія?
- Як ви гадаєте, вірш «Гримить» втратив свою актуальність на сьогодні?
- Чи всі громадяни мають свою громадянську позицію? Чи в змозі вони її захистити ?

- Із курсу української літератури пригадайте, у яких віршах І. Франко висловлює свою громадянську позицію.

Наші поради:

Як оцінити дискусію?

ПОЗИТИВНЕ	БАЛИ
1. Чітка аргументація власної позиції («я вважаю, що, тому що»)	+3
2. Висловлювання значних зауважень до позиції	+2
3. Наводження доказів або важливих фактів для аргументації позиції	+2
4. Виявлення протиріч в позиції інших	+2
5. Нові доповнення до висловлення іншого учасника	+1
6. Уточнюючі питання, які просувають дискусію вперед	+1
7. Запрошення до дискусії інших учасників та учасниць	+1

НЕГАТИВНЕ	БАЛИ
1. Відсутність зацікавленості та перепони іншим	-2
2. Перебивання учасників дискусії	-2
3. Несуттєві зауваження	-1
4. Монополізація дискусії	-3
5. Образа іншого учасника або учасниці	-3
Усього балів	

Домашнє завдання.

Зробіть ескіз поштової марки, присвяченої заснуванню першої політичної партії в Україні.

УРОК № 7

ТЕМА: ЄВГЕН ЧИКАЛЕНКО – МЕЦЕНАТ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ. ГРОШІ І РЕВОЛЮЦІЯ.

«Захопився я українським національним рухом не тільки до глибини душі, а й до глибини власної кишені.....»

Є. Чикаленко.

Необхідна інформація.

Для матеріальної підтримки «Рада» Чикаленко продає частину землі у Перешорах, щоб виручені 10 тис. рублів вкласти у газету.

Видавав за власний кошт часопис «По морю й по суші», збірку «300 найкращих українських пісень», вніс у редакцію журналу «Киевская старина»

Одну тисячу рублів як премію за найкраще написану популярну історію України, в Перешорах заснував бібліотеку для селян, придбавши багато книг, меценат опікувався хворим Франком.

Завдання! Дайте визначення поняттям.

Меценат _____

Монархізм _____

Завдання.

- У які роки відбувались події, засвідчені уривком зі щоденника Є. Чикаленка?

«Партійне життя наше в Києві зовсім завмерло, бо частина членів Української демократично-радикальної партії впірнула цілковито в легальну культурно-просвітницьку працю в «Просвіті», в організацію Народного Університету, а друга – у працю в першій українській щоденній газеті «Громадська Думка», в місячнику «Нова Громада» та в журналі «Україна», у який перейменувалась «Київська старина» після від святкування свого 25- річного ювілею. Отже, з розквітом українського культурно-просвітницького життя поступово завмирало партійне, а після розпуску 2-ї Державної думи, коли почалася страшенна столипінська реакція, і зовсім завмерло».

- Доведіть або спростуйте твердження.

«Хоч український народ багато втратив від того, що загубив свою стародавню назву і безліч його талановитих синів збагачували скарбниці сусідів, а все-таки наближали час, коли український народ таки займе рівне становище поряд з іншими культурними націями світу вже під своєю новою назвою «українців».

Свою відповідь обґрунтуйте за схемою:

1) Я вважаю, що.....

2) Тому, що.....

3) Наприклад,.....

4) Отже,.....

Опрацюйте тести.

1. Яке щоденне періодичне видання було започатковане в роки революції 1905-1907 рр. Є. Чикаленом?

А «Зоря Галицька»

В «Основа»

Б «Рада»

Г «Громада»

2. Установіть відповідність між історичними постатями та їхніми характеристиками.

1 М. Терещенко

2 Є. Чикаленко

3 П. Столипін

4 В. Каразін

А Громадський і політичний діяч, організатор і видавець першої щоденної україномовної газети

Б Прем'єр-міністр Росії, ініціатор ґрунтовної аграрної реформи; прирівняв українців, що проживали в Російській імперії, до «іногородців»

В Підприємець, цукрозаводчик, землевласник, меценат української культури

Г Вчений, винахідник, громадський діяч, ініціатор відкриття Харківського університету

Д Актор, режисер, видатний діяч українського театру

3. Про який часопис української культури другої половини XIX ст. йдеться мова в уривку з історичного джерела? Хто є його творцем? На вашу думку, чому автор порівнює втрату часопису із Берестечком?

«...се єдиний щоденний часопис в Україні, який будить національну свідомість і смерть його була б для нас другим Берестечком».

Домашнє завдання.

Поясніть зміст слів Є. Чикаленка:

«Захопився я українським національним рухом не тільки до глибини душі, а й до глибини власної кишені.....»

- Які події спонукали Чикаленка висловити ці слова?

- Як ви особисто оцінюєте діяльність цього громадського діяча?

УРОК № 8

ТЕМА: МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ – ІДЕОЛОГ «НОВОЇ УКРАЇНИ»: НАУКА ДЛЯ ПОЛІТИКИ.

«Україна свого досягне!»
М. Грушевський.

Необхідна інформація.

Михайло народився в сім'ї випускника Київської духовної академії, педагога, організатора народної освіти, автора «Первой учебной книги церковно-славянського языка» Сергія Федоровича Грушевського. Рід батька походив від козаків Грушів, рід матері греко-католицьких священників Онуцкевичів.

У 1897 р. в газеті «Діло» Грушевський кинув клич «Добиваймося свого університету», і відтоді очолив багатолітню боротьбу за створення у Львові самостійного українського університету. У 1906 р. він виступив з програмою заснування українських кафедр у всіх університетах під російської України. Грушевський був ініціатором створення у Львові громадської організації – Товариства прихильників української літератури, науки і штуки (1904 р.), яке сприяло розвитку української культури та науки, підтримувало творчу інтелігенцію з усіх українських земель. Після революції 1905 р. цензурні умови в Російській імперії полегшилися, було скасовано Емський указ 1876 р., який забороняв українську мову. Грушевський прагнув скористатись новими можливостями і поширити свою наукову та громадську діяльність в Наддніпрянській Україні. У 1907 р. переніс до Києва редакцію «Літературно-наукового вісника». З ініціативи та за участю вченого у 1909-1912 рр. виходили популярні ілюстровані народні газети «Село» та «Засів».

Націоналізм – психологія, ідеологія та політика в національному питанні, основою яких є визнання пріоритету національного чинника в суспільному розвитку. У політиці націоналізм – визначальний принцип державного устрою абсолютної більшості країн нашої планети, у яких націю розуміють як одержавлений етнос.

Завдання! Дайте визначення поняттям.

Центральна Рада _____

Соціаліст _____

Опрацюйте тести.

1. Яку назву мала перша в Росії щоденна газета, яку заснував Грушевський?

- А «Рада»
- Б «Літературно-науковий вісник»
- В «Діло»

2. Разом із яким діячем Грушевський утворив у Києві нелегальну громадсько-політичну організацію – Товариство українських поступовців (ТУП)?

- А І. Франко
- Б С. Єфремов
- В М. Драгоманов

3. Яку назву мала збірка, яку Грушевський видав у Києві у 1906 р., зібравши в ній всі статті, які він раніше публікував у російських газетах ліберального спрямування

- А «З бїжучої хвилі»
- Б «Те, що пустили»
- В «Вибрав найкраще»

4. Коли і в якому виданні Грушевський почав публікувати свої статті, в яких було визначено актуальні завдання українського національного руху, для прикладу назви статей: «Звідки пішло українство?», «Хто такі українці і чого вони хочуть?», «Чи Україна тільки для українців» та ін.?

- А Липень 1910 р., «Літературно- науковий вісник»
- Б Березень 1917 р., «Нова Рада»
- В Січень 1905 р., «Записки НТШ»

5. Яке видання залишалося головним рупором громадсько-політичної діяльності М. Грушевського впродовж 1907-1914 рр. не зважаючи на те, що його праці з'явилися в українських газетах «Рада», «Діло», «Село», а також у російських періодичних виданнях?

- А «Записки НТШ»
- Б «Український вісник»
- В «Літературно-науковий вісник»

6. Разом із яким літературним та громадським діячем Грушевський привертає міжнародну увагу до україністики?

- А М. Драгоманов
- Б І. Франко
- В Д. Донцов

7. У скількох томній збірці зібрані усі твори Михайла Грушевського?

- А 50-томне зібрання
- Б 20-томне зібрання
- В 30-томне зібрання

8. Установіть відповідність між іменами історичних діячів та фактами їхньої біографії.

А І. Франко
Б М. Грушевський
В Є. Чикаленко
Г О. Кониський

- 1 Головуючи в Науковому товаристві ім. Т. Шевченка, фактично перетворив його на Українську академію наук
- 2 Засновник кооперативного руху на Галичині
- 3 Один із засновників першої української партії
- 4 Меценат, одноосібний видавець щоденної української газети «Рада»
- 5 Автор твору «Молитва за Україну»

9. Кафедру історії України, засновану в 1894 р. у Львівському університеті, очолив:

А В. Антонович
Б Д. Яворницький
В М. Грушевський
Г О. Потебня

10. Укажіть прізвище очільника Наукового товариства ім. Т. Шевченка в 1897-1913 рр.

А О. Кониський
Б М. Драгоманов
В В. Федорович
Г М. Грушевський

Завдання!

Розгляньте грошову купюру у 50 грн. і дайте відповідь на запитання.

1. Хто зображений на даній купюрі? Що ви знаєте про цю особу?
2. Яка будівля вміщена на звороті? Що вам відомо про її спорудження та історію?
3. Що вам відомо про час появи даної купюри? Дайте коротку характеристику цьому періоду.
4. Якби ви були причетні до карбування грошей, кого б ви зобразили на них? Обґрунтуйте.

Робота з джерелом:

Опрацюйте текст, виконайте завдання.

Грушевський, висуваючи «грандіозні завдання» перед Україною, тут же застерігає, що «...ми відкидаємо поліцейсько-бюрократичний устрій і хочемо оперти наше правління на широких основах самоврядування, залишаючи адміністрації міністерські тільки функції загального контролю, координування й заповнювання тих прогалин, які можуть виявитися в діяльності органів самоврядування. Впливи бюрократії таким чином будуть дуже обмежені...»

Завдання.

- Чи згодні ви з позицією Грушевського? Думку обґрунтуйте.
- До чого могла привести така політика?

2. «Україна не тільки для українців а для всіх, хто живе в Україні, а живучи, любить її, а люблячи, хоче працювати для добра краю та його людяності, служити їй, а не оббирати, не експлуатувати для себе»?

Завдання (мінідискусія).

- Прояви якого явища Грушевський вважав національним злочином?
- Що таке шовінізм? Що таке націоналізм?
- Чи може справжній патріот бути націоналістом?
- Кого можна назвати патріотом?
- Що значить бути патріотом? Що значить бути патріотом сьогодні?
- Чи може бути патріотом України не українець?
- Які вчинки необхідно здійснювати, щоб їх називали патріотичними?
- В чому проявляється патріотизм?
- М. Грушевський, Є. Чикаленко були патріотами?

Домашнє завдання.

Складіть сенкан – М. Грушевський.

1. Три дієслова, які характеризують історичного діяча.
 2. Два прикметники, що характеризують історичного діяча.
 3. Одне речення, що влучно характеризує історичного діяча.
 4. Синонім, або антонім до історичного діяча.
- Підготуйте презентацію «Микола Василенко».

УРОК № 9

ТЕМА: МИКОЛА ВАСИЛЕНКО – УКРАЇНЕЦЬ У КАДЕТАХ: ВІД РОСІЙСТВА ДО УКРАЇНСТВА.

«Світ цих людей минув. Але, як світло давно, мільйони літ вже неіснуючої зірки ще світить над землею, як світло цих людей буде ще довго освітлювати нашу історичну й життєву путь».

Аутотренінг.

Тож сядемо обличчям один до одного, відчуймо тепло долонь, нашої з вами єдності, закріймо очі (діти повторюють за вчителем) і промовимо:

Я – розумний

Я – щасливий

Я – впевнений у собі, бо я живу заради добра на Землі та в наймилішій на світі країні!

Розплющіть очі і подаруйте один одному посмішку!

Завдання!

До терміну «політичний етап» визвольного руху в Україні запишіть ідеї-супутники. Наприкінці уроку порівняйте міркування, що виникли до і після роботи, доповніть перелік ідей.

Необхідна інформація.

Микола Прокопович Василенко – другий президент української Академії наук. Відомий український вчений – історик, правознавець, політичний і громадський діяч, один із фундаторів Української академії наук.

Учасник суспільно-політичного життя в Україні кінця ХІХ ст. - початку ХХ ст., а особливо в період Української революції 1917-1921 рр. Основну увагу звертав на культурно-національні питання, вивчення минулого і теперішнього України, а головною метою було підняття національної самосвідомості та культури українців. Завдяки зусиллям М. Василенка «Старою громадою» було відкрито школи для дітей і дорослих, влаштовувались прилюдні популярні лекції, концерти, вистави. М.П.Василенко видав низку праць, присвячених розвитку правових установ та інститутів права в Україні. Досліджував соціальну та економічну історію України.

Завдання! Вставте пропущені слова:

Народився Микола Василенко _____ у селі Єсмань на Сумщині в родині дрібного службовця. Навчався у _____ шестикласній, а згодом у _____ гімназії. 1890р. закінчив історико-філологічний факультет Юр'євського університету. На початку _____ рр. _____ ст. М. П. Василенко став членом культурно-просвітницького товариства _____. У _____ р. його було обрано академіком УАН. З _____ р. очолював Українське наукове товариство в Києві, був редактором його «_____», з 1911 р. – дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка. З 1908 р. – член_____.

У 1908 р. засудили, як редактора поступової українофільської газети «Киевские отклики».

Завдання! Дайте визначення поняттям.

ТУП _____

Кадети _____

Історичний футбол.

- Як називається третій етап українського визвольного руху?
- Чим займалися громади?
- Що прагнули завоювати політичні партії?
- Коли формувались політичні партії в Західній Україні?
- Яку територію України називали «Українським П'ємонтом»?
- Що висували партії на першому етапі?
- Які три течії суспільно-політичних рухів формувалися в Україні?
- Коли і ким було створено Загальну українську організацію?

Робота з джерелом:

Висловіть власне судження щодо наведеного твердження.

«Світ цих людей минув. Але, як світло давно, мільйони літ вже неіснуючої зірки ще світить над землею, як світло цих людей буде ще довго освітлювати нашу історичну й життєву путь».

Свою відповідь побудуйте за схемою:

- 1) Я вважаю, що
- 2) Тому, що.....
- 3) Наприклад,.....
- 4) Отже,.....

Домашнє завдання.

Складіть і запишіть у зошит порівняльну таблицю

Критерії для порівняння	М. Грушевський	М. Василенко
Основні штрихи біографії		
Політичні переконання		
Державницька діяльність		
Творчий доробок		
Моє ставлення до особи, її діяльності		
Висновок		

УРОК № 10

ТЕМА: ВОЛОДИМИР ВЕРНАДСЬКИЙ В ОРБІТІ РОСІЙСЬКОГО ВПЛИВУ: УКРАЇНА ЯК СКЛАДОВА ІМПЕРІЇ.

«Я вірю у велике майбуття України,
й Української академії наук.....»

В. Вернадський.

Необхідна інформація.

Вернадський Володимир Іванович (1863-1945) – засновник і перший голова Академії наук України (1918-1919), Державного радієвого інституту (1922 р.), Лабораторії живої речовини (1927 р. нині Інститут геохімії й аналітичної хімії ім. В. І. Вернадського Російської академії наук), видатний філософ, природознавець, мислитель, засновник біогеохімії та радіогеології, космізму, основоположник генетичної мінералогії. Українська держава – офіційна назва України за часів гетьманування П. Скоропадського (квітень-грудень 1918 р.)

!Запам'ятай.

14 листопада 1918 р. П. Скоропадський затвердив закон про заснування УАН.

УАН складалась з трьох відділів: історико-філологічних, фізико-математичних та соціальних наук. До першого затвердженого списку з 12 академіків увійшли: Д.Багалій, А.Кримський, В.Вернадський, С.Смаль-Стоцький, С.Тимошенко, М.Петров, М.Кашенко, П.Тутковський, М.Туган-Барановський, Ф.Тарановський, В.Косинський та О.Левицький. Першим президентом УАН став В.Вернадський.

Опрацюйте тести.

1. Коли було створено УАН?

- А листопад 1918 р.
- Б листопад 1919 р.
- В жовтень 1918 р.

2. Хто був першим президентом УАН?

А Г. Нарбут	В В. Вернадський
Б М. Васильківський	Г М. Грушевський

3. Яке з тверджень є правильним?

- 1 Вдалось домогтись створення УАН
 - 2 Українська інтелігенція не підтримувала правлячого режиму
А Обидва правильні	Б Тільки перше правильне
В Тільки друге правильне	Г Обидва неправильні

4. Відкриття українських гімназій, державних університетів у Києві та Кам'янці-Подільському, Української академії наук були складовими національно-культурної політики:

- А Української Народної Республіки
- Б Західноукраїнської республіки
- В Української Держави П. Скоропадського
- Г Української Соціалістичної Радянської Республіки

5. Територію якого державного утворення позначено на картосхемі жирною лінією?

- А Української Народної Республіки згідно з Третім Універсалом
- Б Поширення влади Генерального Секретаріату згідно з «Тимчасовою інструкцією...» Тимчасового уряду Росії
- В Української Держави гетьмана П. Скоропадського
- Г Української Соціалістичної Радянської Республіки

6. Міністр освіти М. Василенко в уряді гетьмана П. Скоропадського стверджував: «Якщо є прагнення створити українську народну інтелігенцію, український університет, повинна бути наука українською мовою. Я повністю погоджуюся з М. Грушевським, який стверджує, що тільки тоді українство як нація отримає вагу в світі, коли зможе створити серйозну українську науку». Як була реалізована проголошена ідея?

- А у всіх великих містах були відкриті українські університети
- Б було створено Українську академію наук
- В центр діяльності Наукового товариства ім. Т. Шевченка було перенесено зі Львова до Києва
- Г система середньої і вищої освіти була повністю українізована

7. Установіть відповідність між прізвищами видатних осіб та родом діяльності цих спосіб.

1 М. Міхновський	А Президент Української академії наук
2 М. Грушевський	Б Нарком освіти, український націонал-комуніст
3 В. Вернадський	В Голова Центральної Ради
4 В. Антонович	Г Автор брошури «Самостійна Україна», ініціатор таємного «Братства Тарасівців»
	Д Засновник Київської громади, хлопоман

8. Укажіть назву державного режиму, за якого була відкрита Українська академія наук.

А Радянська влада	Б Директорія УНР
В Гетьманат	Г ЗУНР

Робота з джерелом:

Опрацюйте документ та виконайте завдання:

Із доповіді М. Василенка на Раді міністрів:

«Коли в Києві закладається Українська академія наук, то це викликається не самісінькими науковими інтересами. Із цим пов'язуються міркування величезної національної та державно-економічної ваги. Викликають академію до життя, з

одного боку, зріст та поглиблення національної свідомості українського громадянства, а з другого – необхідність не видно підняти виродливість та трудову міць українського народу та й використати в як найвищій мірі виродливі сили».

Завдання.

Яку мету створення УАН визначав М. Василенко?

Завдання!

Вставте пропущені слова:

28 лютого ____, в столиці Російської імперії з'явився на світ Володимир Іванович Вернадський. Батько – Іван Васильович, був ____ Петербурзького педагогічного інституту, а мати, Ганна Петрівна, – вчителькою музики і співу.

У 1868 р. – родина Вернадських переїхала до _____. У _____ великий вплив на формування його особистості надав Є. М. Короленко, його двоюрідний дядько. Вернадський читав ____ мовами, навчався в _____ університеті. У 1885 р. виникає Братство, діяльність якого прийняла науково-етичний характер. Активним членом братства був _____. Братства за власні кошти _____, _____, _____, _____, вели просвітницьку роботу. Внутрішнє життя братства впорядковувалось трьома основними правилами: працею якомога більше, споживай (для себе) якнайменше, на чужі біди дивись, як на свої.

Поетична хвилинка!

Прочитайте вірш В. Вернадського.

«Україна, родная моя сторона, века ты уже погибаешь»

«Україна, родная моя сторона,
Века ты уже погибаешь...
Но борешься, бьешься, бедняжка, одна,
И в этой борьбе изнываешь.
В минуту гибели крайней твоей
Детей твоих дух пробуждался,
Старались свободу найти от цепей -
И ум их тобой восхищался.
Но дела вести до конца не могли
И вновь начинались раздоры...
Врагам твоим снова они помогли
И вновь появлялись кондоры.

Кондоры - враги, разрывали тебя,
И дети врагами являлись,
Немногие, верно до гроба любя,
Течению волн покорялись.
Но в этих немногих вся сила твоя -
Они в тихомолку старались,
И в годину бедствий, родная моя,
Враги твои вновь изгонялись -
Опять начинались раздоры, борьба,
Враги твои снова являлись.
Такая, родная, твоя уж судьба -
Судьбе мы всегда покорялись».

- Про що свідчать переживання 17-річного юнака?
- Які прагнення, на вашу думку, мав молодий Вернадський?

Дайте відповідь на питання.

Які відомі праці Вернадського ви знаєте? _____

Домашня робота.

Підготувати повідомлення на тему: «Вшанування пам'яті В. Вернадського».

УРОК № 11

ТЕМА: СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ – ЛІДЕР НАДДНІПРЯНСЬКОГО НАРОДНИЦТВА.

«Совість української нації» – так сучасники називали Сергія Єфремова, відомого громадсько-політичного діяча України, заступника голови Центральної Ради, академіка і віце-президента Всеукраїнської Академії Наук. У 1930 році його було засуджено по сфабрикованій справі «Спілки Визволення України» до розстрілу, який потім замінено на 10 років ув'язнення. Майже повністю відбувши свій термін, С. Єфремов загинув десь у нетрях ГУЛАГу.

! Історична довідка.

С. Єфремов (Охріменко) – видатний український громадсько-політичний діяч і державний діяч, літературний критик, історик літератури, академік УАН (з 1919 р.), віце-президент ВУАН (з 1922 р.) Співпрацював із багатьма українськими періодичними виданнями : «Зоря», «Записки НТШ», «Рада»..

Політичну діяльність розпочав у студентські роки, ставши членом ЗУБО. Наприкінці 1904 р. С. Єфремов разом із Б. Грінченком, М. Левицьким та іншими утворив УРП, яка з 1905 р. за його ініціативою об'єдналася з УДП, отримавши назву УРДП. С. Єфремов був одним із лідерів ТУП, пізніше головою УПСФ, заступником Голови Центральної Ради. 2 липня 1929 р. С. Єфремов був заарештований і в березні 1930 р. засуджений у справі СВУ. Реабілітований 1989 р.

Необхідна інформація.

ЗУБО – Загальноукраїнська безпартійна організація.

УРП – Українська радикальна партія.

УДП – Українська демократична партія.

УРДП – Українська радикально-демократична партія.

УПСФ – Українська партія соціалістів – федералістів.

Завдання! Розшифруйте абрєвіатуру.

ТУП _____.

ВУАН _____.

Дайте визначення поняттю.

Федералізм _____.

Опрацюйте тести.

1. Коли і де було створено Українську радикальну партію?

А 1904 р., Київ

В 1902 р., Харків

Б 1900 р., Львів

Г 1901 р., Катеринослав

2. Який термін відповідає визначенню: «Прагнення до корінних змін у суспільстві, до рішучих дій у розв'язанні назрілих проблем – це ...»?

А Дискримінація

В Радикалізм

Б Патріотизм

Г Компроміс

3. Встановіть послідовність виникнення українських політичних партій та громадських об'єднань.

А Українська демократична партія

Б Товариство українських поступовців

В Революційна українська партія

Г Українська соціал-демократична партія

4. Установіть відповідність між прізвищами історичних діячів та партіями, до яких вони належали.

А Є. Чикаленко

1 Українська радикальна партія

Б Ю. Бачинський

2 Національно-демократична партія

В І. Франко

3 Русько-українська радикальна партія

Г С. Єфремов

4 Українська демократична партія

5 Революційна українська партія

5. Установіть відповідність між назвами українських політичних партій та їхніми характеристиками.

1 Русько-українська радикальна партія (РУРП)

2 Українська національно-демократична партія(УНДП)

3 Революційна українська партія(РУП)

4 Українська народна партія(УНП)

А Провідна партія Галичини, центральне місце у програмі якої посідала ідея створення української автономії в імперії Габсбургів

Б Партія Наддніпрянської України соціал-демократичного спрямування, що виступила за парламентаризм і федералізм як засіб забезпечення автономії України у складі Росії

В Перша українська політична партія, у програмі якої було закріплено та обґрунтовано постулат політичної

самостійності України

Г Партія Наддніпрянської України самостійницького напрямку, яка об'єднувала національних радикалів навколо ідеї боротьби за створення незалежної України

Д Перша українська політична партія Наддніпрянської України, програмним документом якої стала брошура «Самостійна Україна» М. Міхновського

6. правонаступницею якої партії в 1905 р. стала Українська соціал-демократична робітничка партія?

- А Революційної української партії(РУП)
- Б Русько-української радикальної партії (РУРП)
- В Української народно-демократичної партії (УНДП)
- Г Української народної партії (УНП)

7. У роки революції 1905-1907 рр. в Російській імперії відбулася:

- А Легалізація діяльності українських політичних партій
- Б Перша спроба відкрити недільні українські школи
- В Об'єднання «Просвіт» у Товариство українських поступовців
- Г Реорганізація Української православної церкви

8. Жертвою якої репресивної акції став С. Єфремов?

- А Справа Спілки визволення України
- Б Шахтинської справи
- В Голодомору
- Г «Закону про п'ять колосків»

Завдання.

Назвіть політичного діяча і продовжте його біографію. _____ один із засновників ТУПу, з квітня 1917 р. – заступник Голови УЦР, у Генеральному секретаріаті обіймав посаду Генерального секретаря міжнародних справ.

_____ з 20 березня 1917 р. по 29 квітня 1918 р. Голова Української Центральної Ради.

Чи згодні ви з твердженням, що національна свідомість українців формувалася через діяльність громадських організацій та політичних партій?

Відповідь побудуйте за схемою:

- 1) Я вважаю, що....
- 2) Тому, що....
- 3) Наприклад,....
- 4) Отже,....

Домашнє завдання.

Складіть сенкан – С. Єфремов.

Підготуйте презентацію «М. Міхновський – самостійник, український патріот».

УРОК № 12

ТЕМА: МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ – РОЗМЕЖОВУВАЧ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ.

«Як не можна спинити річку, що зламавши кригу на весні бурхливо несеться до моря, так не можна спинити нації, що, прокинувшись до життя, ламає свої кайдани».

М. Міхновський.

Необхідна інформація.

М. Міхновський (1873-1924 рр.) засновник самостійницької течії у Східній Україні, один із організаторів української армії та Української демократично-хліборобської партії, член Центральної Ради. Народився в с. Турівці на Полтавщині. Був одним із ініціаторів таємного братства «Тарасівців». Працював адвокатом, виступав на політичних процесах, брав активну участь у громадському житті. Ідеї про незалежність висловив в брошурі «Самостійна Україна». Кінцева мета політичної боротьби М. Міхновського визначалась формулюванням: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ».

Самостійники – прихильники негайного в умовах революційних подій 1917 р. проголошення незалежності України; члени Української народної партії (Української партії соціалістів самостійників).

Завдання!

Визначте прізвище діяча, про якого йдеться.

1) Український громадський і політичний діяч. Основоположник політичної науки в Україні, вітчизняного конституціоналізму, зачинатель українського соціалістичного руху. Головною ідеєю конституційного проєкту, розробленого ним, було перетворення Російської імперії на децентралізовану федерацію, де з українців створюється громада «Вільна спілка», що ставить за мету політичне, економічне, культурне звільнення не лише українського народу, а й «іншоплеменних колоній», які живуть серед нього, шляхом поєднання інтересів різних національностей.

2) Український громадський і політичний діяч, один із засновників «Братства тарасівців». Уважав, що кожна нація прагне проявити себе у формі незалежної самостійної держави, «державна самостійність-це головна умова існування нації, а державна незалежність – це національний ідеал у ділянці міжнародних відносин». Автор брошури «Самостійна Україна» та проєкту конституції.

Опрацюйте тести.

1. Кому з діячів українського визвольного руху найбільш імовірно могло належати таке висловлювання?

«Час вишиваних сорочок минув і ніколи вже не вернеться. Українська інтелігенція стає до боротьби кривавої і безпощадної. Вона вірить в сили свої і вона виповнить свій обов'язок. Вона виписує на своєму прапорі ці слова: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж до Кавказу. Наша нація

ступила на новий шлях життя, а ми мусимо стати на її чолі, щоб вести до здійснення великих ідеалів». Державна самостійність єсть головна умова існування нації, а державна незалежність єсть національним ідеалом у сфері міжнаціональних відносин».

А М. Грушевському
Б М. Міхновському

В Д. Донцову
Г М. Драгоманову

2. Програмні положення якої організації наведені в уривку з історичного джерела?

«...Ми, свідомі українці, рішуче й назавжди пориваємо зв'язок з українофілами. Ми, свідомі Українці, оддаємо всі наші сили на творення української культури, на соціально – політичне визволення поневоленого українського народу. Ми вживаємо тільки українську мову. Ми працюємо тільки для українського народу. Ми мусимо агітувати за наші думки, переводячи в життя, між іншим, і тим, що кожен повинен на протязі року вивчати грамоти по українському не менше двох членів для нашої організації».

А Кирило-Мефодіївського братства
Б Загальної української безпартійної організації
В «Братства тарасівців»
Г Української радикальної партії

3. До якої течії українського національного руху належав М.Міхновський?

А Автономісти
Б Самостійники
В Соціалісти
Г Народовці

4. Коли М. Міхновський видав брошуру «Самостійна Україна»?

А 1900 р.
Б 1897 р.
В 1903 р.
Г 1904 р.

5. Укажіть прізвища засновників таємної організації Братство тарасівців.

1 Г. Галаган
2 І. Липа
3 М. Шашкевич
А 1,3,4
Б 2,5,6

4 П. Чубинський
5 Б. Грінченко
6 М. Міхновський
В 1,2,3
Г 3,4,6

6. Програмою Революційної української партії стала:

А Брошура «Самостійна Україна»
Б Брошура «Ukraina irredenta»
В Збірник «Громада»
Г «Історія Русів»

7. Укажіть прізвище організатора Першого українського козачого полку ім. Богдана Хмельницького:

А М. Міхновський
Б С. Єфремов
В С. Петлюра
Г М. Грушевський

8. Коли була створена Революційна українська партія?

А 1900 р.

В 1901 р.

Б 1899 р.

Г 1896 р.

9. Хто є засновником Народної української партії?

А М. Міхновський

В Є. Чикаленко

Б І. Франко

Г С. Єфремов

Робота з джерелом:

Доведіть або спростуйте наведене твердження.

Акт драми ще не наступив для нашої нації: вона переживає ще й досі довгий і важкий антракту своїй історії. Антракт власне починається з 1654 р., коли українська республіка залучилася з московською монархією політичною унією. З того часу українська нація політично і культурно завмирає (М. Міхновський, «Самостійна Україна»)

Свою відповідь обґрунтуйте за схемою:

1) Я вважаю, що...

2) Тому, що...

3) Наприклад,....

4) Отже,...

Робота з джерелом:

Опрацюйте текст документа і дайте відповідь на запитання.

19 лютого 1900 р. громадськість Полтави відзначала чергові Шевченківські роковини. Відбулися б вони як завжди, якби на трибуну не вийшов імпазантний з охайно підстриженими вусами чоловік, піднятими трохи вгору, і з гострою борідкою. Зовні в ньому не було нічого традиційно українського, але коли промовець заговорив – зал завмер.

«Не може бути ніякої боротьби українського народу в рамках існуючої Російської імперії. Лише цілковите відокремлення України і створення могутньої держави від Карпат і до Кавказу необхідне нашій нації. Українцям не потрібна автономія з ласки Москви, а також федерація у складі Росії. Їм потрібна повна незалежність. Україна має матеріальні і духовні сили бути самостійною. Україна - для українців!»

Запитання (дискусія)

1. Чи можете ви погодитись з тезою М. Міхновського: «Україна – для українців»? На яких засадах будується наша держава сьогодні?

2. Які, на вашу думку, ідеї Міхновського втратили сьогодні свою актуальність, а які заслуговують на увагу?

Домашнє завдання.

Складіть сенкан – М. Міхновський.

Підготуйте повідомлення «В. Доманицький – кооператор».

УРОК № 13

ТЕМА: В. ДОМАНИЦЬКИЙ – ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ І КООПЕРАТОР.

«Він рішуче володів якоюсь геніальною здатністю вишукувати скрізь українців у людях, у котрих по найдокладніших дослідях нічого українського, здається, не малось».

Д. Донцов.

!Історична довідка.

В. Доманицький – історик, літературознавець, фольклорист, публіцист, етнограф, кооператор. Народився 19 березня 1877 р. в с. Колодистому на Тальнівщині. Навчався в четвертій Київській гімназії, потім – Київському університеті Св. Володимира, де пройшов славнозвісну школу українознавчих курсів В. Антоновича. Працював в журналі «Киевская старина», редакції «Вік». В. Доманицький є автором праць «Про сільську кооперацію» (1906), «Як хазяйнують селяни в чужих краях», «Товариські крамниці» (1906). Йому належить пальма першості в укладанні першого науково вивіреного «Кобзаря».

!Це цікаво. У селі Колодисте В. Доманицький будує двоповерховий Народний дім зі сценою для вистав, залом для читання, де щовечора збиралися по 300-400 чоловік, щоб послухати панича Василя.

Необхідна інформація.

Кооператив – особлива форма організації праці, за якої багато людей разом беруть участь в одному або різних пов'язаних між собою процесах праці; масове виробниче, торгівельне та інше об'єднання, створене його членами – пайовиками.

Кооперативний рух – рух за створення кооперативів – добровільного об'єднання людей для спільної господарської діяльності. Набув поширення на західноукраїнських землях та Наддніпрянській Україні наприк. ХІХ ст. поч. ХХ ст.

Опрацюйте тести.

1. В якому виданні був надрукований опис обряду «Вінчання біля діжки» В. Доманицького?

А «Киевская старина»

В «Рада»

Б «Основа»

Г «Нова громада»

2. Укажіть рік виходу першого повного «Кобзаря» Т. Шевченка під редакцією В. Доманицького.

А 1907 р.

В 1910 р.

Б 1901 р.

Г 1902 р.

3. Викресліть зайве. В. Доманицький написав праці: «Селянська доля», «Про сільську кооперацію», «Як хазяйнують селяни в чужих краях», «Слово», «Україна поневолена», «Козаччина на переломі».

4. Продовжте речення: В. Доманицький вважав, що за допомогою широкого кооперативного руху можна _____. Він створює споживчі товариства і _____, пише спеціальні статті і брошури з цього питання, які швидко поширюються не тільки в Україні, але і в Росії, й на Заході.

5. У якому році було створено В. Доманицьким «Споживчо-кредитове товариство»?

А 1902 р.

В 1900 р.

Б 1905 р.

Г 1901 р.

6. Яку революційну організацію організував В. Доманицький у 1905 р.?

А Революційний комітет

В Українська селянська спілка

Б Революційна українська партія

Г Революційний комітет національного відродження

Робота з джерелом:

1. Опрацюйте текст, висловіть власне судження

«Але не в одній ще землі сила. Треба, окрім кращого порання її, ще інших способів добирати, щоб життя селянське по-людському поставити. Це – добра, справжня освіта, добрий господарський лад, щоб воля була, треба триматися купи, єдності та засновувати по селах із самих же себе товариства кредитні та ссудно-зберігательні, де б грошей за невеликий процент можна було б дістати, А без того злидні нас ще дужче посядуть, і рятунку нізвідки не сподіваймося».

Свою відповідь побудуйте за схемою:

- 1) Я вважаю, що
- 2) Тому, що.....
- 3) Наприклад,.....
- 4) Отже,.....

2. «Велике, велике діло зробили Ви, Василю Миколаєвичу, поклавши стільки праці на видання «Кобзаря», і праця Ваша не пропадає – це я вповні оцінив тільки тепер, коли побачив, що «Кобзар» робить на селі, та й не тільки на селі, а всюди у нас. Люде тут за «Кобзарем» просто побиваються...»

- про яку подію пише автор листа?

- чому «Кобзар» на думку автора листа відіграє важливу роль в тогочасному суспільстві?

- коли і кому був написаний лист?

- яку роль «Кобзар» відігравав в національному і суспільному русі?

3. «.....я не знав людини більш толерантної, яка б з більшою повагою відносилась до поглядів іншого, навіть свого противника, як Доманицький. Ця людина певне не мала ворогів, Це був тридцятилітній чоловік з душею п'ятилітнього хлопця Але при лагідній вдачі в цій людині чулась якась внутрішня сила. Чулося, що цей чоловік, вже вибрав собі якусь дорогу, і з неї вже не зверне...»

- на якій рисі характеру Доманицького акцентує увагу автор?

- про що свідчить така характеристика Доманицького?

- в чому може допомогти така риса характеру як толерантність, та повага до інших?

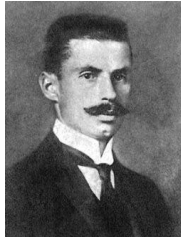

Домашнє завдання.

Створіть презентацію «В. Липинський – громадський та політичний діяч».

УРОК № 14

ТЕМА: В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ – ЗАСНОВНИК ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ.

«Ніхто нам не збудує держави ,коли ми самі собі не збудуємо, і ніхто за нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути».

В. Липинський.

Необхідна інформація.

Хлопомани – нечисленне відгалуження українського культурно-національного руху другої половини XIX ст., яке демонструвало бажання зблизитись з простими людьми.

Найвпливовішим представником українського консерватизму був В.Липинський – український історик і політолог. Він послідовно обстоював ідею незалежної української державності. «Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути»; сформулював політичну доктрину української монархічної державності, суть якої полягає у тому , що політичним ідеалом для України є спадкова монархія на чолі з гетьманом, у якому втілюється українська національна ідея; республіканська парламентська демократія є непридатною для України. Серед трьох методів завоювання влади, які передбачають три політичні режими – демократичний, охлократичний і класократичний. Найбільш придатною є класократія (режим влади, який реалізується активною меншістю – аристократією). Концепція класократії, за Липинським, ґрунтується на принципі «територіального патріотизму», який є важливішим за національний чинник, оскільки він сприяє поширенню консервативної ідеології і солідаризму. Територіальний патріотизм, який слугує для забезпечення єдності нації, полягає в усвідомленні своєї території ,любові до своєї землі, почутті єдності та співпраці між усіма її постійними жителями.

Завдання!

Складіть історичний портрет В. Липинського за допомогою наданої інформації.

Дайте визначення поняттям.

Патріотизм _____.

Шовінізм _____.

Націоналізм _____.

Завдання!

Заповніть схему: Державний устрій за Липинським

Заповніть пропуски в тексті:

В. Липинський з 1914 р. один із фундаторів «_____». У _____ р. приєднався до хлопоманів. Є автором творів: брошури «_____», «_____».

Робота з джерелом:

Доведіть або спростуйте наведені твердження.

- «...за демократії влада потрапляє до рук «багатіїв-плутократів», або до рук найнятих ними політиків – професіоналів з-поміж інтелігенції. Внаслідок цього державна влада стає засобом реалізації не народних, а приватних інтересів окремих осіб.....» (В. Липинський)

Свою відповідь побудуйте за схемою:

1) Я вважаю, що...

3) Наприклад, ...

2) Тому, що...

4) Отже,...

- «Націоналізм може бути двоякий: державотворчий і державо руйнуючий – такий, що сприяє державному життю даної нації і такий, що це життя роз’їдає перший є націоналізмом територіальним і політичним, другий є націоналізмом екстериторіальним і віросповідним. Перший я називаю патріотизмом, другий – шовінізмом». (В. Липинський)

Свою відповідь побудуйте за схемою:

1) Я вважаю, що...

3) Наприклад, ...

2) Тому, що....

4) Отже,...

Домашнє завдання.

За планом дайте стислу характеристику діяльності В.Липинського.

1) Назвіть ім’я діяча.

2) Визначте, на який історичний період припадає його діяльність. У якій галузі він уславився?

3) Назвіть найбільш вагомі його досягнення.

4) Дайте власну оцінку його діяльності.

Б М. Грушевський
В А. Жук
Г М. Ганкевич

2 ГУР
3 СВУ
4 РУП
5 УСДП

7. Висловіть власне судження щодо наведеного твердження.

«Андрій Жук – «сірий кардинал» самостійницького руху».

Свою відповідь побудуйте за схемою:

- 1) Я вважаю, що...
- 2) Тому, що...
- 3) Наприклад, ...
- 4) Отже,...

8. Про яку подію говорить А. Жук 14 квітня 1915 р. у відповіді з Відня на Великоднє вітання майбутнього героя сотника Дмитра Вітовського: «Також приємно було нам сконстатувати, що наші думки, висказувані на сторінках органу Союзу, знаходять відгук в рядах, що молодечим запалом чи пожертвоваєм кинулися до боротьби найзавзятішого ворога за волю, незалежність і ліпшу долю для нашого поневоленого народу під кличем «Або здобути, або вдома бути».

9. Дайте власну оцінку словам А. Жука. Про що свідчить його висловлювання?

«Досі я був, – писав у спогадах А. Жук, – в полоні теорії класової боротьби, непримиренності інтересів робітництва і буржуазії і пролетарського інтернаціоналізму, а галицька дійсність мені показала, що цей «теплий кожух не для нас шитий».

Аутотренінг.

Тож сядемо обличчям один до одного, відчуймо тепло долонь, нашої з вами єдності, закриймо очі (діти повторюють за вчителем) і промовимо:

Я – розумний

Я – щасливий

Я – впевнений у собі, бо я живу заради добра на Землі та в наймилішій на світі країні!

Розплющіть очі і подаруйте один одному посмішку!

УРОК № 14

ТЕМА: СИМОН ПЕТЛЮРА – СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТ.

«Я вірю, що Україна, як держава буде».
Симон Петлюра.

Необхідна інформація.

Марксизм – філософське, економічне та політичне вчення, основоположниками якого були К. Маркс та Ф. Енгельс.

Українська революція – складова загальноросійської революції, що почалася в лютому 1917 р.; спрямована на повалення імперського панування і здобуття національного визволення. Мала демократичний, національно-визвольний характер. Приводом до революції стало повалення самодержавства в Росії (2 березня 1917р.). У результаті революції постала Українська Народна Республіка.

Опрацюйте тести.

1. «Взагалі мусимо дивитися на Варшавський договір як на тимчасовий вихід з тяжкої ситуації. Треба нам якось зміцнити свої сили для того, щоб продовжувати боротьбу з нашим головним ворогом Московщиною», - так виправдовував свої дії:

А С. Петлюра

В П. Скоропадський

Б М. Грушевський

Г В. Винниченко

2. На ілюстрації зображений:

- А Командир легіону Українських січових стрільців М. Галуцинський
- Б Командир Революційної повстанської армії Н. Махно
- В Головнокомандуючий Української галицької армії М. Тарнавський
- Г Головний отаман Армії Української Народної Республіки С. Петлюра

3. Хто з указаних українських суспільних діячів під час Першої світової війни закликав українців до підтримки Російської імперії?

А Д. Донцов

В А. Жук

Б С. Петлюра

Г В. Дорошенко

4. Які події Першої світової війни були свідченням зростання українського національного руху?

- 1 Формування легіону Українських січових стрільців
- 2 Надання автономії Галичині
- 3 створення Загальної Української Ради
- 4 Брусилівський прорив
- 5 Галицька битва

6 Створення Українського парламентського представництва у Віденському парламенті.

А 1,3,6

В 1,4, 5

Б 2,3,5

Г 2,4,6

5. Укажіть назву документів, виданих Центральною Радою за час свого існування, у яких містилися основні положення щодо розбудови України.

А Універсали

В Грамоти

Б Декрети

Г Директиви

6. Складіть політичний портрет зображуваного українського діяча часів визвольних змагань за наведеним планом.

1. Укажіть прізвище та ім'я діяча.

2. Визначте, на який історичний період припадає його діяльність, у якій галузі він уславився.

3. Яку політичну чи суспільну силу він представляв?

4. Назвіть найбільш вагомий його досягнення.

5. Дайте власну оцінку щодо його діяльності та внеску в розвиток українського національного руху.

6. В якій країні була заснована бібліотека імені С. Петлюри?

А Україна

В Німеччина

Б Франція

Г Румунія

7. Укажіть редактором якої газети був С. Петлюра:

А «Украинской жизни»

В «Наша позиція»

Б «Робітничий прапор»

Г «Сокіл»

8. Яку назву має стаття Симона Петлюри, в якій є такі слова: «Толерантна постава до українців Австрії відкрила б великі можливості: вона створила б потяг відірваними історичними умовами частини до національного українського цілого, зв'язаного з Росією: унаслідок того сталося би велике діло виправлення історичної помилки, а українському народові відкрилась би можливість розвитку його багатих сил в єднанні з відродженою Росією і народами, що її заселяють».

А «Маніфест до українського народу»

Б «Війна та українці»

В «Наша платформа»

Г «Наша програма»

9. Укажіть дату створення Директорії УНР до складу якої увійшов С. Петлюра.

А 13-14 листопада 1918 р.

В середина липня 1918 р.

Б 13-14 жовтня 1918 р.

Г 15 листопада 1918 р.

10. Об'єднання армії УНР та УГА відбулося:

А Липень 1919 р.

В 30 серпня 1919 р.

Б 30 серпня 1919 р.

Г Квітень 1919 р.

Завдання!

Виправте помилки в тексті.

С. Петлюра походить із селянської родини з Житомирщини. Навчався у духовній семінарії, з якої був виключений за революційні настрої, та запрошений до семінарії композитора Бортнянського. З 1901 р. – член РСДРП. У роки Першої світової війни воював у складі легіону Українських січових стрільців. З лютого 1917 р. – член Української Центральної Ради. У створеному Генеральному Секретаріаті – генеральний секретар закордонних справ.

У жовтні 1917 р. виходить із складу Генерального Секретаріату через орієнтацію уряду на союз із Антантою. У січні 1918 р. брав активну участь у придушенні більшовицького повстання у Києві. За часів Гетьманату перебував в еміграції. У грудні 1918 р. був обраний до складу Директорії, Головний Отаман Армії УСРР. У лютому 1920 р. – голова Директорії УСРР. Ініціатор переговорів з Польщею та підписання Варшавського договору 1923 р. З 1925 р. – в еміграції. Помер у Парижі у 1926 р.

Робота з джерелом:

Зі статті С. Петлюри «Війна і українці»

«Українці не провокаційним впливам і виконують свій обов'язок громадян Росії в цей тяжкий час до кінця і не тільки на полі бою, але й як громадяни – обивателі, що повинні сприяти успішному виконанню російською армією виїмково відповідального завдання, що випало на її долю. Національна проблема, зокрема українська, вимагає свого невідкладного розв'язання. Такі струси в державному житті, як війна, відкривають очі суспільству державної нації на одну з її помилок у відношенні до недержавних народів. Воно переконується, що ці народи в однаковій мірі з ним відстоюють цілість держави, обороняють її нерозривність та добро і не є тією небезпекою, що в ній дехто вбачає загрозу цілості Росії.

Якщо в найбільш критичні дні проби народи Росії виконують свої обов'язки у відношенні до неї, то у свідомості суспільства і його керівних сил повинна просякати думка про надання цим народам і відповідних прав. У цьому відношенні можна завважити вже сприятливі симптоми. Логіка речей промовляє за те, що зміна відношення до інородців торкнеться також і українців, і в перспективах розв'язання національного питання в Росії і українське питання теж буде поставлене на денний порядок».

30 липня 1914 р.

Завдання.

1. Як ви вважаєте, чому війна внесла розкол в український національний рух? Свою думку обґрунтуйте.

2. Як, на думку С. Петлюри, буде розв'язане українське національне питання? Чи погоджуєтесь ви з його позицією? Чому?

Домашнє завдання.

Скласти сенкан – С. Петлюра.

УРОК № 15

ТЕМА: ДМИТРО ДОНЦОВ – ВИРАЗНИК НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ПРАГНЕНЬ.

«Тільки плекання цілком нового духу порятує нас...». «Така повинна бути наша національна ідея: всеобіймаюча, виключна, яскрава, якої гаслом є не спочинок і уживання, лише акція і воля до влади над відірваними засадами, над чужою ідеєю, над «обставинами», над усім часовим і поодиноким. Лише та ідея виведе нас зі стану провінцій лише вона сполучиться з тим штосом, без якого мертва всяка ідея».

Д. Донцов.

Дмитро Донцов – політичний діяч, ідеолог українського націоналізму, український літературний критик, есеїст і публіцист.

Сепаратизм – прагнення до відокремлення від держави якої-небудь області або регіону.

Національна ідея – це доповнення культурних прав народу політичними, ідея відновлення власної держави для захисту господарських інтересів та культурної самобутності народу.

Необхідна інформація.

Основні засади інтегрального націоналізму за Д. Донцовим.

- Нація – абсолютна цінність.
- Політичні партії, класи повинні поєднатися заради Вищої мети.
- Вища мета – незалежність держави.
- Мета виправдовує всі засоби.
- Майбутню державу повинен очолити вождь, керманіч з необмеженою владою.
- Соціально-економічні питання – другорядні; скоріш за все держава буде аграрною, з розвинутою кооперацією і капіталістичною промисловістю.
- Необхідно діяти, відкинувши будь-які політичні дискусії.

Опрацюйте тести.

1. Установіть відповідність між іменами історичних діячів та їхніми характеристиками.

- 1 А. Коцько
- 2 М. Січинський
- 3 Д. Донцов
- 4 К. Трильовський

А Ідеолог українського інтегрального націоналізму, у 1913р. висунув ідею політичного сепаратизму щодо Росії

Б Український студент, загибель якого стала могутнім каталізатором українського руху в Галичині

В Засновник першого осередку пожежногінмастичного товариства «Січ»

Г Студент, який здійснив замах на галицького намісника графа А. Потоцького

Д Один з організаторів сокільсько-стрілецького руху в Галичині

2. Коли була створена СВУ?

А 4 серпня 1914 р.

Б 1 серпня 1914 р.

В 18 серпня 1914 р.

Г вересень 1914 р.

3. Хто з указаних українських суспільних діячів є лідером СВУ?

А А. Жук, Д. Донцов, В. Дорошенко

Б К. Левицький, М. Павлик, М. Ганкевич

В С. Петлюра, С. Єфремов, П. Христюк, Х. Барановський

4. Основою ідеології та діяльності якої партії став «інтегральний націоналізм».

А КПЗУ

Б УНДО

В ОУН

Г УСДП

5. Закінчіть речення:

Д. Донцов друкується в часописах «Украинская жизнь», «Дзвін» _____

Робота з джерелом:

Із брошури Д. Донцова «Сучасне політичне становище нації і наші завдання» «Не буду розважувати тут автономізму і сепаратизму, бо уважною це за річ другорядну. Тим самим полишаю на боці і питання «самостійності України». Бо актуальним є не гасло самостійності – мріяли ж колись українці про самостійну Україну в «злуці» з Росією! Актуальним, більш реальним, більш конкретним і скоріше здійсненним є гасло відізвання від Росії, зівання злуки з нею – політичний сепаратизм. Всяка поразка Росії, всяке відізвання хоч кавалка української території Австрією приведе до консолідації, до скріплення українського елемента в Австрії і в Росії і наблизиться час остаточного визволення нашого краю».

Завдання.

1) У чому Д. Донцов убачав зміст ідеї українського сепаратизму?

2) Чому автор виступав за поразку Росії у війні з Австрією?

Із роботи Д. Донцова «Націоналізм»

....Історія не знає рівності, як і природа; є там здібні і нездібні, хто хоче забезпечити собі місце під сонцем, мусить довести свою здібність до того....

....Україна, якої прагнемо, ще нема, але ми можемо створити її в нашій душі. Можемо й повинні опалити цю ідею вогнем фанатичного прив'язання, і тоді цей вогонь з'їсть у нас рабську «соромливість» себе...

Українство мусить усвідомити собі, що його ідея, коли хоче перемогти, повинна бути яскравою ідеєю, себто виключати всяку іншу, основуватись на повнім запереченні чужої. А це значить, що вона повинна перейнятися поняттям політичної влади, над людяністю і територією, а по друге – натхнути собою таку суспільну форму господарства, яка б дозволила їй піднести «благоустройство» країни під своєю хоругвою, потроїти видатність моральних і фізичних сил країни в порівнянні з її теперішнім станом. Коли нація хоче стати, як сталь, напоїти себе «сталлю» магнетичною енергією – мусить черпати її у власній ідеї.

Завдання.

1. Чи згодні ви з ідеєю Д. Донцова про те, що історія не знає рівноправ'я?

2. У чому, як вважав Д. Донцов, полягала головна задача при підготовці українського народу до боротьби за власну державу?

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

З КУРСУ

«ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ УКРАЇНИ»

(11 КЛАС)

Головний редактор:

Тетяна РУСЛАНОВА

Редактор:

Ольга ГОРЄНKOBA

Коректор:

Ольга ГОРЄНKOBA

Комп'ютерна верстка:

Олена ЯКОВЕНКО

Дизайн обкладинки:

Олена ЯКОВЕНКО

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
61121 м.Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх
Тел.: (0572) 69-32-79

Е-mail: nmc@ptukh.org.ua

<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

